

Резюме

Манжул І. В. Визначення поняття «енергетична безпека» зарубіжними авторами.

Досліджуються генеза і визначення поняття «енергетична безпека» зарубіжними науковцями. Вказана дефініція розглядається в контексті із забезпеченістю енергоресурсами в кожній країні. Авторами здійснюється пошук спільної платформи для оцінки енергетичної безпеки.

Ключові слова: енергетична безпека, енергоресурси, країни-експортери, країни-імпортери, зарубіжні автори.

Резюме

Манжул І. В. Определение понятия «энергетическая безопасность» иностранными авторами.

Исследуются генезис и определение понятия «энергетическая безопасность» иностранными учеными. Указанная дефиниция рассматривается в контексте с обеспеченностью энергоресурсами в каждой стране. Авторами осуществляется поиск общей платформы с целью оценки энергетической безопасности.

Ключевые слова: энергетическая безопасность, энергоресурсы, страны-экспортеры, страны-импортеры, иностранные авторы.

Summary

Manzhul I. Defining «energy security» by foreign authors.

It is researched the genesis and definition of energy security by foreign scientists. The above definition is considered in the context of the supply of energy in each country. The authors carried out a common search platform for the evaluation of energy security.

Key words: energy security, energy resources, exporting countries, importing countries, foreign authors.

УДК 349.6

Т. М. СИТНИК

Тіна Миколаївна Ситнік, аспірантка Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України

**ДЕЯКІ ПРАВОВІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ЗЕМЕЛЬ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ,
ЗАЙНЯТИХ ЗЕЛЕНИМИ НАСАДЖЕННЯМИ**

Ефективне врегулювання відносин щодо земель населених пунктів, зайнятих зеленими насадженнями, встановлення найбільш об'єктивного їх правового режиму, правильне планування використання таких земель, розробка заходів щодо їх охорони та відтворення залежить від достовірної й актуальної інформації про кількість та якість таких земель. І тут важливу роль відіграє облік земель населених пунктів, на яких розміщуються зелені насадження. У свою чергу, належне здійснення обліку неможливе без чіткого механізму правового регулювання. Це викликає потребу в проведенні досліджень сучасного стану правового забезпечення здійснення обліку згадуваних земель, вироблення пропозицій щодо його удосконалення, що й становитиме мету даної статті.

Актуальність даної теми посилюється й практичною відсутністю спеціальних праць, присвячених саме цим проблемам. Так, вивчення окремих питань правового регулювання обліку земель було предметом досліджень таких вчених, як В. І. Андрейцев, В. П. Балезін, С. А. Боголюбов, А. П. Гетьман, С. Л. Гоштинар, Н. О. Грабовець, Б. В. Єрофєєв, І. О. Іконичька, П. Д. Індиченко, І. І. Каракаш, П. Ф. Кулинич, Н. Р. Малишева, В. Л. Мунтян, В. В. Носік, О. М. Пащенко, О. О. Погрібний, В. І. Семчик, Н. І. Титова, М. В. Шульга та ін. Проте багато питань обліку саме земель населених пунктів, зайнятих зеленими насадженнями, й досі потребують вирішення.

Переходячи до викладу основного матеріалу, спочатку зазначимо, що науковці по-різному підходять до визначення поняття обліку земель. Як певні дії переважно статистико-економічного характеру, що становлять необхідну умову й передумову для всієї правової діяльності радянської держави щодо організації раціонального використання земель, розглядав облік земель ще в 70-ті роки минулого століття В. П. Балезін¹. Теж через дії, але вже уповноваженого органу державної влади зі внесення в державний земельний кадастр, оброблення, систематизації та поновлення юридично значимих відомостей у системі державного земельного кадастру, у сучасних умовах пропонує розуміти облік земель (кадастровий) Т. М. Лебедева². По-іншому підходять до дефініції цього поняття такі вчені, як І. В. Дегтярьов та Л. І. Осіпов, які визначають облік земель як їх кількісне відображення та якісну характеристику. Тобто, будь-який облік, зокрема й земельний, зазначають науковці, дає кількісний вираз явищ, для яких характерна визначена якість³.

Чинне земельне законодавство, а саме Земельний кодекс, закріплює облік земель в якості складової державного земельного кадастру (Глава 34)⁴. І у ст. 203 теж розділяє поняття обліку за двома критеріями: обліку кількості земель (ч. 1) та обліку якості земель (ч. 2). Ці ж терміни у ст. 33 визначає інший нормативно-

правовий акт – Закон України «Про Державний земельний кадастр» від 7 липня 2011 р. № 3613-VI⁵. При цьому будучи за своєю суттю однорідними, все ж таки вони не є тотожними.

За Земельним кодексом облік кількості земель – це відображення у відомостях і документах даних, які характеризують кожну земельну ділянку, а також землі за площею та складом земельних угідь, розподіл земель за власниками, землекористувачами. За ч. 3 ст. 33 Закону України «Про Державний земельний кадастр» – це відображення даних, що характеризують земельні ділянки за площею, складом земельних угідь відповідно до затвердженої класифікації, розподілом земель за власниками (користувачами).

Щодо обліку якості земель, то Земельний кодекс його визначає як відображення у відомостях і документах даних, які характеризують земельні угіддя за природними і набутими властивостями, що впливають на їх продуктивність та економічну цінність, а також за ступенем техногенного забруднення ґрунтів. Закон України «Про державний земельний кадастр» (ч. 4 ст. 33), навпаки, визначає поняття обліку якості земельних угідь як відображення даних, що характеризують землі за природними і набутими властивостями, впливають на їх продуктивність та економічну цінність, а також за ступенем техногенного забруднення ґрунтів.

На наш погляд, ці визначення потрібно уніфікувати, оскільки їх існування в сучасній редакції викликає зайве ускладнення у правозастосуванні. Отже, пропонуємо в ст. 203 Земельного кодексу та в ст. 33 Закону України «Про державний земельний кадастр» закріпити поняття: 1) обліку кількості земель як «відображення у відомостях та документах даних, які характеризують кожну земельну ділянку, а також землі за площею і складом земельних угідь відповідно до затвердженої класифікації, розподіл земель за власниками (землекористувачами)»; 2) обліку якості земель як «відображення у відомостях і документах даних, які характеризують земельні ділянки за природними і набутими властивостями, що впливають на їх продуктивність та економічну цінність, а також за ступенем техногенного забруднення ґрунтів».

Що стосується обліку не всіх земель, а лише земель населених пунктів, зайнятих зеленими насадженнями, то він співвідноситься з першим як частина і ціле й виділятиметься за спеціальним місцем розташування земельних ділянок (у межах населених пунктів) та спеціальними об'єктами, на них розміщеними (зеленим насадженнями). Звідси, облік земель населених пунктів, зайнятих зеленими насадженнями, є відображення у відомостях і документах даних, які характеризують кожну земельну ділянку в межах населених пунктів, на якій розміщені деревна, чагарникова, квіткова, трав'яна рослинність та інші об'єкти рослинного світу природного і штучного походження, за площею, природними та набутими властивостями, що впливають на їх продуктивність, економічну й природну цінність, а також розподіл цих земель за власниками і землекористувачами.

Передумовою для ведення обліку будь-яких земель є їх інвентаризація. Представники економічної науки пропонують розглядати це поняття з двох позицій. Так, на думку О. Ф. Ярмолюк, з одного боку, інвентаризація є способом миттєвого одержання відомостей про наявні земельні ділянки для їх подальшого використання в обліку, а з іншого, – це постійний нагляд та сукупність робіт, спрямований на встановлення правового режиму і фактичного стану використання земельних ділянок, їх меж, розмірів, складу угідь з метою виявлення земель, що не використовуються, використовуються нерационально або не за цільовим призначенням, та розроблення заходів з усунення причин порушення земельного законодавства⁶. Віддаючи належне такому підходу, дозволимо собі не погодитися з рядом моментів. По-перше, є сумнівною «миттєвість» одержання відомостей про наявні земельні ділянки, по-друге, не варто розглядати інвентаризацію земель як нагляд, по-третє, інвентаризація не спрямована на встановлення правового режиму земельних ділянок і не має на меті розроблення заходів з усунення причин земельних правопорушень.

Тим більше, що законодавець досить чітко і правильно означив мету інвентаризації земель. За діючим раніше (до вересня 2013 р.) Положенням про земельно-кадастрову інвентаризацію земель населених пунктів, затвердженим наказом Державного комітету України по земельним ресурсам від 26 серпня 1997 р. № 857, метою проведення інвентаризації земель населених пунктів є створення інформаційної бази для ведення державного земельного кадастру, регулювання земельних відносин, раціонального використання і охорони земельних ресурсів, оподаткування. За чинним на даний час Порядком проведення інвентаризації земель, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 23 травня 2012 р. № 513⁸, її метою визначено: забезпечення ведення Державного земельного кадастру; забезпечення здійснення контролю за використанням і охороною земель; визначення якісного стану земельних ділянок, їх меж, розміру, складу угідь; узгодження даних, отриманих у результаті проведення інвентаризації земель, з інформацією, що міститься у документах, які посвідчують право на земельну ділянку, та у Державному земельному кадастрі; прийняття за результатами інвентаризації земель Кабінетом Міністрів України, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, місцевими держадміністраціями та органами місцевого самоврядування відповідних рішень; здійснення землеустрою.

Як бачимо, зараз інвентаризація земель населених пунктів провадиться на загальних підставах і не існує окремого спеціального документа, який би встановлював особливі вимоги до її здійснення. На наш погляд, було б доцільним все ж таки прийняти спеціальний документ (у формі Порядку), який би регламентував проведення інвентаризації земель в межах населених пунктів. Базою для нього могло б виступити відмінене Положення про земельно-кадастрову інвентаризацію земель населених пунктів, відкориговане за участю фахівців відповідно до чинного законодавства.

Оскільки ми досліджуємо специфічний об'єкт інвентаризації – земельні ділянки, на яких в населених пунктах розміщені зелені насадження, то з ним безпосередньо пов'язана й інвентаризація останніх.

Нормативною базою для її проведення є Інструкція з інвентаризації зелених насаджень у населених пунктах України, затверджена наказом Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України від 24 грудня 2001 р. № 226⁹. За цим документом, метою інвентаризації зелених насаджень є, окрім іншого, одержання достовірних даних щодо кількісних і якісних характеристик зелених насаджень на території населеного пункту; посилення відповідальності за збереження зелених насаджень балансоутримувачів, власників чи користувачів земельних ділянок, підприємств, організацій, установ, на території яких розташовані зелені насадження; організація невиснажливого використання озелених територій; установлення відповідності кількості зелених насаджень чинним будівельним та санітарним нормам. Інвентаризація передбачає: визначення загальної площі, зайнятої об'єктами зеленого господарства, у тому числі деревами, чагарниками, квітниками, газонами, стежками тощо; визначення вартості об'єкта загалом і його окремих ділянок; вчасне внесення змін, які відбулися в зелених насадженнях, у креслення, паспорти об'єктів зеленого господарства та зведені дані про зелені насадження населеного пункту. Паспорт об'єкта зеленого господарства обов'язково включає відомості про площу під усіма видами зеленими насадженнями та про якісні характеристики, у тому числі окремо складаються відомості обліку дерев, кущів, живоплотів, бордюрів, квітників, газонів з зазначенням номеру облікової ділянки, її площі, стану насаджень та інших даних.

З вищенаведеного видно, що проведення інвентаризації зелених насаджень, з урахуванням неможливості їх відокремлення від земельної ділянки, є інформативним і в контексті інвентаризації землі. А якщо ж брати до уваги той факт, що для встановлення правового режиму земельної ділянки, на якій розміщені зелені насадження, об'єктивно необхідно оперувати даними щодо якісного стану об'єктів рослинного світу, то можна зробити висновок, що лише комплексний підхід (інвентаризація земель та інвентаризація зелених насаджень) дасть змогу правильно визначити коло прав і обов'язків власників цих земель чи землекористувачів.

Але та ж Інструкція з інвентаризації зелених насаджень у населених пунктах України має суттєвий недолік: як вказується у п. 1 наказу Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України від 24 грудня 2001 р. № 226, п. 2 цієї інструкції, що визначав порядок проведення робіт, фактично втратив чинність у зв'язку з втратою чинності наказу Державного комітету по житлово-комунальному господарству від 29 липня 1994 р. № 70 «Про затвердження Правил утримання зелених насаджень міст та інших населених пунктів»¹⁰. Хоча на його заміну наказом Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України від 10 квітня 2006 р. № 105 були затверджені діючі Правила утримання зелених насаджень в населених пунктах України. На нашу думку, потрібно доповнити діючі Правила утримання зелених насаджень міст та інших населених пунктів пунктом щодо інвентаризації зелених насаджень населених пунктів та, відповідно, відновити чинність п. 2 Інструкції з інвентаризації зелених насаджень у населених пунктах України.

Звичайно, в межах однієї статті неможливо розкрити всі аспекти обліку земель населених пунктів, зайнятих зеленими насадженнями. Це стане предметом наших подальших наукових пошуків.

¹ Балезин В. П. Правовой режим земель сельских населенных пунктов / В. П. Балезин. – М. : Из-во Московского университета, 1972. – С. 52.

² Лебедева Т. М. Облік земель: правовий аспект / Т. М. Лебедева // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. – 2012. – № 2. – С. 233.

³ Дегтярев И. В. Земельное право и земельный кадастр / И. В. Дегтярев, Л. И. Осипов. – М. : Юрид. лит., 1986. – С. 71.

⁴ Земельний кодекс України : затв. Законом України від 25 жовтня 2001 р. № 2768-III // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 3–4. – Ст. 27.

⁵ Про Державний земельний кадастр : Закон України від 7 липня 2011 р. № 3613-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № 8. – Ст. 61.

⁶ Ярмолюк О. Ф. Інвентаризація земель сільськогосподарського призначення в ринкових умовах / О. Ф. Ярмолюк // Вісник Житомирського національного агроєкологічного університету. – 2011. – № 2 (2). – С. 18.

⁷ Про затвердження Положення про земельно-кадастрову інвентаризацію земель населених пунктів : наказ Державного комітету України по земельним ресурсам від 26 серпня 1997 р. № 85 // Офіційний вісник України. – 1997. – № 45. – Ст. 104.

⁸ Про затвердження Порядку проведення інвентаризації земель : постанова Кабінету Міністрів України від 23 травня 2012 р. № 513 // Офіційний вісник України. – 2012. – № 44. – Ст. 1701.

⁹ Про затвердження Інструкції з інвентаризації зелених насаджень у населених пунктах України : наказ Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України від 24 грудня 2001 р. № 226 // Офіційний вісник України. – 2002. – № 10, 22 березня. – Ст. 223.

¹⁰ Про затвердження Правил утримання зелених насаджень міст та інших населених пунктів України // Офіційний вісник України. – 2006. – № 31. – Ст. 2276.

Резюме

Ситнік Т. М. Деякі правові аспекти обліку земель населених пунктів, зайнятих зеленими насадженнями.

У статті розглянуто теоретичні та законодавчі підходи до визначення поняття обліку земель, сформульовано визначення поняття обліку земель населених пунктів, зайнятих зеленими насадженнями. Проаналізовано сучасний стан нормативного регулювання проведення інвентаризації земель населених пунктів, зайнятих зеленими насадженнями. Розроблено пропозиції щодо удосконалення законодавства у цій сфері.

Ключові слова: облік земель, інвентаризація земель, землі населених пунктів, зелені насадження.

Резюме

Ситник Т. М. Некоторые правовые аспекты учета земель населенных пунктов, занятых зелеными насаждениями.

В статье рассмотрены теоретические и законодательные подходы к определению понятия учета земель, сформулировано определение понятия учета земель населенных пунктов, занятых зелеными насаждениями. Проанализировано современное состояние нормативного регулирования проведения инвентаризации земель населенных пунктов, занятых зелеными насаждениями. Разработаны предложения по совершенствованию законодательства в этой сфере.

Ключевые слова: учет земель, инвентаризация земель, земли населенных пунктов, зеленые насаждения.

Summary

Sytnik T. Some legal aspects of accounting of land settlements occupied by the green spaces.

In the article the theoretical and legal approaches to the definition of the land management are reviewed, the definition of the concept of the management of the land settlements occupied by the green spaces is formulated. The current state regulation of the inventory of the land settlements occupied by the green spaces is analyzed. The proposals on improvement of the legislation in this area are developed.

Key words: management of lands, land inventory, land settlements, green spaces.